

PROGRAM MUNICIPAL

de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2023-2025

I.DISPOZIȚII GENERALE

1. Programul municipal de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2023-2025 este un document de politici pe termen mediu vizând reducerea poverii de HIV și infecțiilor cu transmitere sexuală în municipiul Bălți.
2. PM HIV/SIDA și ITS pentru anii 2023-2025, reprezintă prioritizarea strategică a intervențiilor în domeniul HIV/SIDA și ITS urmare a progreselor atinse, în urma implementării Programului municipal HIV/SIDA și ITS pentru anii 2017-2020 cât și a provocărilor epidemiologice actuale.
3. În iunie 2021, la New York, Republica Moldova s-a alăturat țărilor care au semnat declarația avizată în cadrul reuniunii la nivel înalt al Adunării Generale a Națiunilor Unite privind eliminarea SIDA și s-a angajat să pună capăt epidemiei de SIDA până în 2030. Declarația politică progresivă include o serie de obiective și activități specifice, limitate în timp pentru a se asigura că lumea pune capăt epidemiei de SIDA până în 2030 în cadrul Programului de dezvoltare durabilă. În plus, cele două orașe Bălți și Chișinău s-au alăturat ”Inițiativei de accelerare a acțiunilor în orașele mari” a Declarației de la Paris pentru a spori răspunsul la epidemia de HIV din orașele mari, în vederea eliminării inegalităților legate de accesul la servicii de bază de sănătate și sociale, pentru asigurarea justiției sociale și a oportunităților economice.
4. PM HIV/SIDA și ITS a fost elaborat în conformitate cu prevederile:
  - 4.1 Legii ocrotirii sănătății nr. 411 din 28.03.1995,
  - 4.2 Legii nr. 10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice,
  - 4.3 art.14, alin. (2) lit. p), lit. z¹⁾ din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală,
  - 4.4 Legea nr. 23 din 16.02.2007 cu privire la profilaxia infecției HIV/SIDA,
  - 4.5 Hotărârea de Guvern nr. 134 din 02.03.2022 ”Cu privire la Programul național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2022-2025”,
  - 4.6 Ordinul Ministerului Sănătății Republicii Moldova nr. 554 din 08.06.2022, privind implementarea HG nr. 134 din 02.03.2022 ”Cu privire la Programul național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2022-2025”,
  - 4.7 Decizia Consiliului municipal Bălți nr. 15/46 din 28.10.2022 Cu privire la inițierea procedurilor de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional „Cu privire la aprobarea Programului Municipal de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2023-2025”.

5. PM are la bază analiza răspunsului național și teritorial privind actualitatea problemei HIV, extinderea accesului la testare prin oferirea serviciilor de către organizațiile neguvernamentale; implementarea proiectelor de reducere a riscurilor, inclusiv tratamentul de substituție ; descentralizarea supravegherii medicale a persoanelor infectate cu HIV, asigurarea accesului universal la tratament antiretroviral, cu lărgirea indicațiilor de administrare a acestuia; implementarea proiectelor de acordare a suportului psihosocial etc.

6. Evaluarea situației actuale a confirmat faptul că epidemia HIV în Republica Moldova inclusiv în m. Bălți a fost inițial determinată de consumul injectabil de droguri, fiind răspândită preponderent prin intermediul partenerilor sexuali ai consumatorilor de droguri. De asemenea s-a constatat că influența asupra evoluării epidemiei o au lucrătoarele sexului comercial și ne confruntăm cu o epidemie ascunsă în rândul bărbaților care practică sex cu bărbați, date care nu exclud posibilitatea transmiterii HIV în afara grupurilor menționate.

7. Programul municipal este elaborat pentru a asigura controlul deplin al maladiilor infecțioase cu impact major asupra sănătății publice, prin crearea unui acces larg la intervenții specializate, precum și sporirea capacității de pregătire pentru urgențe la adresa sănătății publice.

8. Programul municipal se bazează pe principiul asigurării, respectării, protecției și îndeplinirii drepturilor omului, în special dreptului la cel mai înalt standard de sănătate și elementelor lui de bază: disponibilitate, accesibilitate (accesibilitatea fără discriminare, accesibilitatea fizică, accesibilitatea economică, accesibilitatea informațiilor), acceptabilitate și calitate.

9. La baza elaborării Programului municipal au stat principiile aplicate la nivel național pentru programele de sănătate publică:

1) principiul 1: elaborarea răspunsului teritorial în cazul infecției cu HIV în baza datelor ce confirmă că epidemia infecției cu HIV în m. Bălți este una de tip concentrat în rândurile populației cu risc sporit de infectare;

2) principiul 2: abordarea bazată pe drepturile omului;

3) principiul 3: abordarea bazată pe nediscriminare;

4) principiul 4: asigurarea accesului universal la servicii de profilaxie, tratament și îngrijiri;

5) principiul 5: promovarea unor activități eficiente epidemiologice și economice, asigurând astfel un impact considerabil prin cheltuieli minime;

6) principiul 6: implicarea multisectorială și interdisciplinară la nivel teritorial pentru asigurarea unui răspuns adecvat epidemiei HIV.

10. Programul dat este conceput ca un cadru complex, intersectorial, care să ghideze activitățile organizațiilor implicate în răspunsul teritorial pentru reducerea transmiterii HIV și pentru reducerea impactului negativ al epidemiei HIV. În acest context, eforturilor principale se axează pe prevenirea transmiterii HIV printre populația cu risc sporit de infectare, vizând nerăspândirea în rândurile populației în general și asigurarea cu tratament, îngrijiri și suport psihosocial a persoanelor infectate cu HIV.

10. PM stabilește prioritățile de acțiune pentru prevenirea răspândirii HIV și al infecțiilor cu transmitere sexuală și reducerea impactului acestora. Toate intervențiile privind controlul infecției HIV și al infecțiilor cu transmitere sexuală vor realiza obiectivele stabilite de prezentul Program.

12. Programul municipal a fost elaborat în cadrul unui proces de colaborare transparent, activ și participativ, condus de un grup de lucru format din reprezentanți ai: IMSP „Spitalul Clinic Bălți”, IMSP „Spitalul Clinic Bălți”, IMSP „Centrul Medicilor de familie”, Centrul de Sănătate publică, ONG ”Uniunea pentru echitate și sănătate”, Instituția Publică-Centrul social ”Viața cu speranță”, reprezentanților comunităților persoanelor infectate și afectate de HIV și a implicat specialiști din domeniul sănătății.

13. Elaborarea PM HIV/SIDA și ITS s-a bazat pe:

- 1) experiența, evaluarea și implementarea PM HIV/SIDA și ITS anterior de prevenire și controlul HIV/SIDA și ITS pentru 2017-2020 și a Programului Național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2022-2025;
- 2) dezvoltarea unui răspuns național HIV pe baza unor dovezi care confirmă faptul că, în mun. Bălți, epidemia HIV este concentrată în grupurile de risc;
- 3) asigurarea accesului universal la servicii de prevenire, tratament și îngrijire indiferent de disponibilitatea asigurării medicale, documentelor de identificare și cetățeniei sau orice alte criterii;
- 4) promovarea unor măsuri eficiente din punct de vedere epidemiologic și economic, orientat spre atingerea impactului la costuri optime;
- 5) participarea multisectorială și interdisciplinară la nivel local pentru a oferi un răspuns coordonat și relevant la epidemia HIV și ITS.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

14. Infecția HIV/SIDA și infecțiile cu transmitere sexuală sînt o prioritate a sănătății publice, care pe lîngă domeniul medical, afectează și aspecte sociale, economice, de dezvoltare etc., caracterizate prin compexitate și afectînd toate componentele societății. Datele statistice pentru anii 2019-2021 sînt în tabelul de mai jos:

Tabelul 1

	2019	2020	2021
Total la evidență	1174	1200	1117
Cazuri noi	62	57	33
Decese	27	31	36
Plecați	26	42	42
Copii	16	16	16
Femei gravide	11	8	12
Cabinetul de consiliere, testare la HIV din cadrul IMSP ”CMF mun. Bălți”			
Nr. de consilieri efectuate	3052	2505	2979
Cazuri HIV+	9 (3 gravide)	11 (5 gravide)	10 (6 gravide)

15. Datele supravegherii de generația a 2-a confirmă stadiul epidemiei concentrate și arată un nivel ridicat al prevalenței HIV în diferite grupuri-țintă . În 2020, se înregistrează niveluri deosebit de ridicate ale prevalenței HIV printre persoanele care injectează droguri, 15% la Bălți. Rata în cauză e mai mică decât în 2016 și cercetările anterioare, când prevalența HIV a atins 30% și mai mult. Se constată o prevalență mai mare a HIV în rândul bărbaților care fac sex cu bărbați, care a depășit 10% la Chișinău și Bălți.

Conform rezultatelor cercetărilor biologice și comportamentale integrate, în anul 2020, în mun. Bălți, 14,9% revin persoanelor care injectează droguri, 4,4% -lucrătoarelor sexuale, 8,4% -bărbaților care fac sex cu bărbați. Deținuții nu au fost incluși în studiu.

16. Se menține în continuare transmiterea heterosexuală ca principala cale de transmitere, fiind atribuită la circa   %, ceea ce reprezintă o evoluție firească a unei epidemii de tip concentrat, care a pornit de la consumatorii de droguri injectabile și a continuat prin răspîndirea printre partenerii lor sexuali.

17. În același timp, în ultimii ani, epidemia HIV devine mai complexă, condiționată de doi factori: contribuția unui număr relativ mare de consumatori de droguri injectabile de sex feminin, care sînt mai vulnerabili la transmiterea infecției și epidemiei, probabil ascunsă, în rîndul bărbaților care practică sex cu bărbați, care contribuie la cazurile de infectare cu HIV printre bărbați. Aceasta explică creșterea considerabilă a numărului de bărbați infectați pe cale sexuală.

18. Actualmente, acoperirea cu tratament este asigurată tuturor pacienților care corespund criteriilor de includere în tratament.

19. Evaluarea situației actuale a confirmat faptul că epidemia HIV în Republica Moldova inclusiv în m. Bălți a fost inițial determinată de consumul injectabil de droguri, fiind răspîndită preponderent prin intermediul partenerilor sexuali ai consumatorilor de droguri. De asemenea s-a constatat că influența asupra evoluției epidemiei o au lucrătoarele sexului comercial și ne confruntăm cu o epidemie ascunsă în rîndul bărbaților care practică sex cu bărbați, date care nu exclud posibilitatea transmiterii HIV în afara grupurilor menționate.

20. În conformitate cu datele statistice în mun Bălți către sîrșitul anului 2021 au fost înregistrate.....cazuri, dintre care .....au decedat relativ anului 2017.....

21 Progresele înregistrate au fost profund afectate de pandemia COVID-19. Pentru a atenua consecințele COVID-19 asupra răspunsului la infecția HIV/SIDA au fost întreprinse acțiuni imediate cu adoptarea planului de intervenții urgente și a măsurilor de adaptare în contextul pandemiei. Autoritățile sanitare și sistemul de sănătate au acționat prompt pentru a asigura continuitatea serviciilor medicale și de suport pentru persoanele care trăiesc cu HIV.

IV. SCOPUL ȘI OBIECTIVELE PROGRAMULUI

22. **Scopul Programului** este: reducerea consecințelor epidemiei HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală prin minimizarea transmiterii, în special în rîndurile populației-cheie, precum și a mortalității asociate cu HIV și are drept angajament menținerea epidemiei concentrată în grupurile cu risc sporit de infectare și neadmiterea răspîndirii infecției cu HIV în rîndul populației generale și se alinează la noile strategii mondiale și naționale care promovează cele mai eficiente intervenții: strategia 90-90-90 care presupune identificarea și diagnosticarea a 90% din numărul estimat de persoane infectate cu HIV; înrolarea în tratament antiretroviral a 90% din cei diagnosticați și suprimarea încărcăturii virale la 90% din cei care urmează tratamentul.

23. **Obiectivul general** al Programului municipal este de a reduce la minimum consecințele epidemiei de HIV și ITS prin reducerea numărului de transmitere și de a menține prevalența infecției, în special în grupurile-cheie de populație pentru a minimiza mortalitatea legată de HIV.

Obiective specifice:

1) Prevenirea transmiterii HIV și infecțiilor cu transmitere sexuală, în special în populațiile-cheie, care se axează pe continuitatea implementării activităților de prevenire a transmiterii infecției HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală în rîndul persoanelor cu risc sporit de infectare (consumatorii de droguri injectabile, lucrătoarele sexului comercial, bărbații care practică sex cu bărbați, deținuții) prin accesul și acoperirea cu programe de reducere a riscurilor acestor categorii, precum și pe prevenirea transmiterii infecției de la aceste populații în populația generală.

Acțiuni:

- screening sistematic a cel puțin 90% din populația-cheie;
- depistarea cazurilor noi de infectare cu HIV/SIDA și al altor infecții cu transmitere sexuală în grupurile de risc și evitarea transmiterii în rândurile populației generale și efectuarea unui diagnostic calitativ;
- promovarea testării la HIV, atât în rândurile populației generale, cât și în grupurile-cheie prin promovarea materialelor informaționale privind testarea la HIV, în cadrul instituțiilor specializate, în transportul public, pe rețelele de socializare, organizarea training-urilor în rândurile tinerilor cu scopul promovării testării la HIV, organizarea testării rapide la HIV, promovarea autotestării, cu teste rapide în bază de salivă, în rândul grupurilor-țintă.

2) Asigurarea accesului universal la tratament, îngrijire și suport a persoanelor infectate cu HIV/SIDA și infecții cu transmitere sexuală, în scopul reducerii impactului infecției, oferind acces la tratament antiretroviral, tratament al infecțiilor oportuniste și coinfecțiilor, îngrijiri și suport persoanelor care trăiesc cu HIV și membrilor familiilor lor, precum și pe prevenirea transmiterii HIV de la mamă la făt și pe profilaxia postexpunere.

Acțiuni:

- testarea femeilor gravide și luarea la evidența medicală, instruire privind importanța administrării tratamentului antiretroviral pentru propria sănătate și sănătatea viitorului copil.
- elaborarea și sprijinirea abordărilor moderne de testare a HIV pentru depistarea timpurie a HIV (identificarea celor pozitivi);
- menținerea pacienților pentru a obține rezultate durabile ale TARV în vederea reducerii riscului de transmitere HIV;
- optimizarea tratamentului - eliminarea pierderilor prin modele diferențiate de îngrijire și tratament, descentralizare, calitate a asistenței, abordare continuă a prevenirii și a tuturor valorilor de 90, precum și integrarea cu alte programe municipale.

3) Asigurarea unui management eficient al PM prin coordonarea activităților tuturor sectoarelor și actorilor implicați în realizarea acestui program prin acordarea unei finanțări suficiente și durabile studiilor necesare și sistemelor eficiente de monitorizare și evaluare.

Acțiuni

- Creșterea capacității și îmbunătățirea sistemelor de management, coordonare și administrare pentru gestionarea eficientă a programului HIV/SIDA;
- furnizarea informațiilor calitative în timp util pentru luarea deciziilor strategice;
- consolidarea capacității Serviciului de testare și diagnosticare HIV/ITS prin furnizarea rezultatelor de calitate în cel puțin 95% dintre unitățile de testare și diagnosticare a HIV/ITS;
- asigurarea eficacității implementării Programului Municipal HIV/SIDA și ITS investind în cunoștințele și abilitățile necesare furnizării serviciilor;
- eliminarea barierelor din calea introducerii tehnologiei (diagnostic, laborator), medicamente și consolidarea sistemului de aprovizionare;
- consolidarea sistemului comunitar;
- reducerea stigmatizării și discriminării legate de HIV.

V. IMPACTUL PREZENTULUI PROGRAM

24. Programul municipal are drept angajament menținerea epidemiei concentrată în grupurile cu risc sporit de infectare și neadmiterea răspândirii infecției cu HIV în rândul populației

generale și se aliniază la noile strategii mondiale care promovează cele mai eficiente intervenții: strategia 90-90-90.

25. Identificarea și diagnosticarea a 90% din numărul estimat de persoane infectate cu HIV.

26. Înrolarea în tratament antiretroviral a 90% din cei diagnosticați.

27. Suprimarea încărcăturii virale la 90% din cei ce urmează tratamentul.

VI. ESTIMAREA GENERALĂ A COSTURILOR

28. Estimarea generală a costurilor pentru implementarea și realizarea prezentului Program a fost efectuată în baza priorităților și activităților identificate, directivelor și instrumentelor disponibile în experiența municipală

Mijloacele financiare provenite din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, indicate în costurile estimative ale Programului, reprezintă resurse proprii ale prestatorilor de servicii medicale, obținute în temeiul legislației în vigoare, conform contractelor încheiate cu Compania Națională de Asigurări în Medicină, în limita mijloacelor financiare disponibile. Bugetul pentru anul 2021 a fost executat în limita mijloacelor financiare alocate, în conformitate cu acțiunile planificate și realizate pe parcursul anului.

VII. RISCURI DE IMPLEMENTARE

Implimentarea Programul Municipal de prevenire și combatere a infecției HIV/SIDA și al infecțiilor cu transmitere sexuală poate fi supus următoarelor riscuri:

1) Grupurile de risc sporit de infectare la HIV sunt greu accesibile și de regulă reprezentanții acestor grupuri nu se adresează la instituțiile medicale după servicii. Pentru a depăși aceste riscuri vor fi implicate pe larg organizațiile necomerciale, care activează în domeniul HIV pentru prestarea serviciilor de prevenire HIV/ITS și testarea la HIV și ITS cu referirea/acompanierea cazurilor pozitive la instituțiile medicale pentru confirmare și inițierea tratamentului specific.

2) Respectarea continuității finanțării măsurilor prevăzute în actualul Program, în special preluarea graduală a angajamentelor de finanțare din bugetul de stat a măsurilor finanțate din sursele grantului Fondului Global(FG) de combatere a HIV/TB/Malariei.

3) Riscul de neatingere a indicatorilor privind prevenirea transmiterii infecției HIV de la mamă la făt.

VII. RESPONSABILII PENTRU IMPLIMENTARE

29. Responsabilitatea implimentării Programului municipal de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și ali infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2023-2025 îi revine Direcției generale asistență socială, sănătate și protecția familiei în comun cu Centrul Sănătate Publică, IMSP „Spitalul Clinic Bălți”, ONG ”Uniunea pentru echitate și sănătate”, Centrul social regional ”Viața cu speranță”.

30. Autoritățile responsabile vor aplica în mod exact prevederile prezentului Program.

În procesul de implementare, autoritățile responsabile vor colabora cu alte autorități ale administrației publice locale, organizații non-guvernamentale locale, precum și alți actori implicați în domeniul dat.

Performanța PM va fi estimată în baza indicatorilor de progres, care vor reflecta realizarea activităților expuse în planul de acțiuni (anexa nr. 2).

VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE ȘI EVALUARE

8.1 Activitățile de monitorizare, evaluare și raportare a Programului derulează în continuu pe toată perioada de implementare. Acțiunile specificate în Planul de acțiuni, (anexa nr.2) au fost realizate inclusiv și pe parcursul anului 2021. Aceste acțiuni includ atât colectarea, prelucrarea și analiza datelor de monitorizare, identificarea erorilor sau a efectelor neprevăzute, cât și eventualele rectificări de conținut și formă ale măsurilor și activităților planificate.

8.2 În cadrul procesului de monitorizare vor fi elaborate rapoarte anuale de progres, care vor include informații despre implementarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni și îndeplinirea indicatorilor din anexe. Aceste rapoarte vor fi elaborate de unitatea de coordonare a Programului și prezentate anual, până în luna martie, Consiliului Municipal Bălți și Ministerului Sănătății.

8.3 Raportul anual de progres va fi întocmit de instituția care coordonează Programul municipal și se va baza pe indicatorii și obiectivele Programului, axându-se în special pe evaluarea nivelului de realizare a rezultatelor scontate.

8.4 Datele despre resursele financiare alocate în anul precedent și preconizate spre alocare în următorii ani, destinate realizării prezentului Program urmează a fi prezentate unității de coordonare - Direcția generală asistență socială, sănătate și protecția familiei și ulterior Consiliului municipal Bălți.

8.5 Etapele și termenii de implementarea prezentului Program se vor efectua în conformitate cu planul de acțiuni.